

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Comprehensa: Vbi praeter res gestas à Patribus Societatis Iesv in conversione Sinarum, Cocincinae, & Tunchini Regnorum nihil omittitur eorum, quae possunt liberali placere Lectorum curiositati

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1670

43. Localis memoria, quantum ei profert.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10757

dibus, tam multi denique, vt iis non posset tot obsequiis vrbicis vicem reponere, nisi gestatorio circumuectus, ac ne sic quidem nisi magno labore, ob plebem curiosam, eius quacumque deferretur spectandi prurigne vicos, & compita stipantem: cuius studij causas attingit ipse semet lepidè nempe vt aduenam cernerent, valdè illic nouo & insolenti spectaculo, ex orbe aduectum quem sibi à suo abesse longius fingebant quam re vera distet. Ad hæc Sinensium literarum peitiorum quam ipsi Literati; tùm quod naso cum essent, vt in Europa mediocri, vii & oculis; iudicarent illos comparatione sui enormiter extare. Barbam autem satis mirari non poterant densis passam crinibus, & inferius pectore dimissam cum eorum plerisque barbæ pilos ægrè duodecim natura indulserit, quos facit iis paucitas pretiosos: hæc de se Riccius. Verum sapientes multo digniorum admiratio derinebat, eius præsertim memoriæ quæ locis, & imaginibus continetur, quamque post annos duodecim habebat adeo expeditam, vt instam magis naturâ diceret, quam arte constructam: linguam enim Sinensem aggressus discere, formarat animo theatrum ingens in quo tot millia perplexissimorum characterum suis aptè sedibus locarat, significato cuiusque addito, quæ legenti deinde Sinenses libros, recutiebant vitro velut in vsum repositæ & absque interprete sensum librorum suggerebant, figuras verò characterum scribere volenti: vnde ab se putabat Riccius non temerè conieci; hanc artem memoriæ ab aliquo inuentam, quem ad condiscendam Sinarum linguam necessitas adegisset. Certatim igitur ad cœnas à Mandariis vocabatur, eruditas illas magis quam esculentas, à quibus liceat bis cerue in die leni stomacho redire; his sibi Riccius testatur opportunius nihil fuisse ad insinuandam Christi fidem, nam cum incidere doctrinæ meminisset quam quisque conuiuarum inter sex illas Sinis canonicas sibi delegisset, depromptis inde sententiis Deum vnum, immortalitatem animi, pœnas & præmia post vitam fortiter probabat; eius verba doctrinæ non posse in sensus alios torqueri; confirmari eadem textu aliarum doctrinarum quas reuerentur pro diuinis, quos textus ad verbum citabat, insigebatque conuiuii aculeos quibus acti priuatim ad eum redibant de summa salutis amplius audituri, in quo præterea cum memoriam stuperet, sex illarum capacem doctrinarum, subridens, aiebat, posse quemuis eandem sibi comparare. Id cum prodigio simile, & nullo sat auro emendum iis videretur, vt liquido tandem perciperent non esse totius vniuersi scientias atque ingenia in Sinas eliquata, sed eos ab Europæis vinci; verborum seriem absque serie dissolutam coram iussit temerè conferibi, dein charta semel oculis decursa, recto, retrogrado, & vndevis ducto initio illa recitauit, quo portensæ memoriæ ostento nihil propius absuit, quam vt omnes statim Literatos haberet discipulos, nisi visendi, ac reuivendi mos tam legitimus quam molestas, ab eo munere illum excusasset. Prorex ipse rogatum misit; vt filios suos scripto saltem, quod iis non liceret palatio egredi, prout commodum

43.
Localis memoria, quantum ei profuerit.

44.
Quanta Si-
narū ignor.
in Philoso-
phicis.

commodum esset eam artem doceret. Sed cum palam iis fecit quantum in Physicis, & Mathematicis errarent, incredibile est quanta in eum benevolentia conceptæ accesserit admirationi. Horum hæc erant principia indubitatæ veritatis, vacuum esse ab octava sphaera in terras spatium; grande id nihilum septem stellas errantes pari omnes altitudine peruagari; solem esse pilam, ad summum bipalmarem, eius occubitum, recessu fieri ultra vastam rupem, quam in occidente statuebant; de ortu nihil, quod comminisci de illo nihil nosset: Lunam laborare, quod eius oculos radiis suis Sol recta perfringeret, & stupefaceret inmoderata luce. Inter elementa loco aëris quem semper ignorarant, metallum adscribebant, & lignum, haud quidem rerum principia, sed Vniuerso vtilia, Terram planam docebant; antipodas cogitarant nunquam. Omnes regni vrbes eodem sub Arcto constituebant gradu; in his & talibus, euidenter errores eorum arguentem, & modestissimè dedocentem, suspiciebant pariter, & amabant, futurum aliqui odio & pudori, nisi adiecisset, grauioribus illos philosophiarum studiis virtutum altius immerfos, physica neglectim habuisse, cunctis denique in optatum finem Riccio mirè fauentibus, accessit à Chiegani Rege nobilis aulicus cum muneribus à Domino suo Chienfai, quibus illum ad se humanissimè inuitabat. Erat hic de tribus vnus è Regio sanguine qui tunc Nanciani, iure ac titulo Reges habitabant, corona, & firmate venerandus. Prodiit adeunti, iussit sibi ad latus asidere; Chiæ sorbitiunculam porrexit, detinuitque per horam vario de rebus animi sermone, gaudente plurimum apud se Riccio bonitatem illius indolis in qua nec regiæ quibus affluebat delitiæ, nec Literatorum qualis idem erat de vanitate futurorum Epicuri error, curam salutis extinxerat; post hæc à Principe filio adhiberi ad mensam voluit, & nexu amicitiae tam arcto cum eo coaluit, vt eiusdem in Riccium intimi amoris hæredem relinqueret filium. Petenti verò vt vellet secum in palatio degere, excusauit liberalitatem honoris immodici, ne loci reuerentia primores, metus & pudor plebeios, & tenues ab suo congressu arceret. Quod ergo restabat conductæ domus locarium, & gestatorum quibus vtebatur persoluit operam, & adiri ab eo sapius voluit, & diu noctuque multas horas dicenti aures dare, semperque tunc illum cæna Regia dignari. Nulla hebdomas abibat quin eum aliquo afficeret munere, subinde quoque ab se laborato quo genere interdum recreabat sese; libro illum donauit cuius aperti frons, vtrumque Regem, & Riccium colloquentes, ad natiui oris depictos speciem exhibebat; sequebatur eleganti stylo dissertatio quædam inter ipsos haud dudum habita; clauderat lucubrationem, laudum cumulus ingens quibus pro suo affectu Rex cum ornabat. Respondit his Pater, vt potuit, digna Principe Literato, inter quæ fuit liber à se compositus ex omnium flore quæ tùm Græci Patres, & Latini, tùm Philosophi veteres de honesta amicitia dixerunt, Sinensis elo-

45.
Chiegani
Regis cum
Riccio con-
gress.

quij